

положень законодавства свідчить про те, що спостерігається розосередження функцій у галузі валютного контролю між різними державними органами. Така ситуація є однією з причин чисельних випадків незаконних переказів та пересилань валютних цінностей, приховування валютних коштів, проведення незаконних валютних операцій. Зважаючи на це, вбачається за необхідне створення загальнодержавного органу валютного контролю. Це повинен бути центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом, наприклад, Державна служба валютного контролю. Така служба має виконувати функції з реалізації державної політики та міжгалузевої координації з питань контролю за дотриманням національного законодавства у сфері валютних операцій.

Для налагодження чіткого механізму валютного контролю потрібна система відповідних законодавчих актів, спрямованих на захист інтересів держави від протиправних дій, пов'язаних зі здійсненням валютних операцій. Тому вважається за необхідне прийняття відповідних нормативно-правових актів, які б урегулювали дану сферу відносин, зокрема, Закону України "Про валютний контроль". Даний нормативний акт повинен, перш за все, закріпити чітке визначення поняття валютного контролю, визначити систему та повноваження органів валютного контролю, врегулювати правове становище єдиного державного органу валютного контролю, встановити чіткі фінансові санкції за порушення валютного законодавства. Для підвищення ефективності валютного контролю необхідно поліпшити обмін даними між організаціями валютного контролю на основі системи інформаційного обміну під координацією єдиного державного органу валютного контролю.

Вважаємо, що зменшення питомої ваги валютного контролю у сфері валютного регулювання у списку заходів лібералізації фінансової політики може відбуватися лише після створення умов, коли національний капітал може бути утриманий у межах країни за допомогою сучасних конкурентноспроможних фінансових механізмів.

Література

1. Про систему валютного регулювання і валютного контролю: Декрет Кабінету Міністрів України від 19.02.1993 року № 15-93 // Відомості Верховної Ради. - 1993. - N 17. - Ст. 184.
2. Економіка і право: Учеб. Пособие для вузов / А.М. Никитин, Ю.А. Цыпкин, Н.Д. Эриашвили. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, Закон и право, 1999. – С. 711.

К. Мокану,

аспірантка Київського національного економічного університету

МЕХАНІЗМ ГАРМОНІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ З ПОДАТКОВИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ ЄС В ПРОЦЕСІ АДАПТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄС

Актуальність питання. Україна проголосила курс на європейську інтеграцію, уклала з Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами Угоду про партнерство та співробітництво від 14 червня 1994р.¹, в якій взяла на себе зобов'язання наблизити національне законодавство у певних галузях до законодавства ЄС, в тому числі в галузі непрямого оподаткування та оподаткування діяльності компаній. В підзаконних актах законодавства України система заходів, спрямованих на виконання даного зобов'язання, отримала назву адаптації законодавства України до законодавства ЄС. Як це впливає зі змісту Указу Президента України "Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу" від 11 червня 1998 року № 615/98² [2], адаптація спрямована на створення в цілому правової бази для інтеграції України до ЄС, узгодження існуючого та перспективного законодавства України з положеннями права ЄС та забезпечення високого рівня підготовки проектів актів законодавства. Гармонізація законодавства України з законодавством ЄС виступає складовою частиною процесу адаптації, і розробка механізму її здійснення є, на сьогодні, особливо актуальним питанням. Проведення гармонізації передусім необхідне в тих сферах законодавства України, які регулюють режим торгівлі та порядок руху товарів, послуг і капіталів між Україною та державами ЄС. Це, насамперед, податкове, митне законодавство та положення законодавства України про стандартизацію.

Зміст гармонізації. Перш, ніж почати огляд механізму податкової гармонізації, необхідно з'ясувати зміст гармонізації. Гармонізація – це притаманний праву Європейських Співтовариств спосіб наближення національних законодавств держав-членів, метою якого є встановлення єдиних результатів правового регулювання певних суспільних відносин всередині ЄС шляхом прийняття органами ЄС директив і приведення у відповідність до останніх національних законодавств держав-членів ЄС. Норми директив визначають предмет, мету та правові наслідки гармонізації, що повинна відбуватися протягом відведеного директивою строку. Гармонізовані норми директив отримують подальше відображення в положеннях національних законодавств держав-членів, без прийняття яких реалізація гармонізованих норм неможлива. Імплементация гармонізованих норм може вимагати як внесення змін та доповнень до діючого законодавства, так і прийняття додаткових нормативно-правових актів державами-членами.

В процесі адаптації законодавства України до законодавства ЄС, що представляє собою систему заходів з наближення українського законодавства до європейських стандартів, затверджених Концепцією адаптації законодавства України до законодавства ЄС³, також за аналогією можна виділити гармонізацію, яка полягає у наближенні Україною власного законодавства до гармонізованих положень законодавства ЄС, що містяться в директивах. Так гармонізація виступатиме як складова адаптації законодавством України законодавства ЄС. Підхід до адаптації українського законодавства, розроблений на виконання положень Угоди про партнерство і співробітництво та імплементации її в цілому, має бути єдиним, по-перше, по відношенню до всіх галузей права та спрямованим на комплексне та системне узгодження всієї нормативно-правової бази, по-друге, по відношенню до складових адаптації. Він має забезпечувати узгодження гармонізації з іншими складовими адаптації – уніфікацією шляхом інкорпорації до законодавства України положень регламентів ЄС та приєднанням України до європейських галузевих угод.

Необхідність проведення податкової гармонізації. Проведення Україною податкової гармонізації передбачено ст.51 Угоди про партнерство та співробітництво. Метою податкової гармонізації є реформування податкового законодавства України в напрямку наближення системи та рівня оподаткування з існуючим у Європейських Співтовариствах, усунення податкових перешкод на шляху руху товарів, послуг, робочої сили та капіталів між Україною і державами Європейських Співтовариств. Відсутність стабільних засад правового регулювання оподаткування в Україні, постійне внесення змін до податкового законодавства, надмірний податковий тиск на суб'єктів господарювання та складнощі у спілкуванні з податковими органами свідчать про актуальність для всього українського суспільства питань реформування податкового режиму шляхом його наближення до рівня розвинутої, існуючої в ЄС.

Механізм проведення податкової гармонізації. Метою податкової гармонізації, як це слідує з положень статті 51 Угоди про партнерство та співробітництво, є встановлення приблизної адекватності законів України щодо непрямого оподаткування та

оподаткування компанії вимогам законодавства ЄС. Таким чином, увага українських нормопроектувальників має бути спрямована на ті положення законодавства України, які регулюють оподаткування податком на додану вартість, митом, а також прибутковим податком тих суб'єктів господарювання, які є в Україні дочірніми підприємствами компанії, зареєстрованих в державах-членах ЄС. Механізм проведення гармонізації повинен бути побудований таким чином, щоб досягалася мета гармонізації. Обов'язковими елементами механізму проведення податкової гармонізації є правильне визначення предмету та об'єкту гармонізації, співставлення їх регулювання національним законодавством з вимогами директив ЄС, визначення способу встановлення адекватності положень українського податкового законодавства вимогам директив ЄС, врахування результатів роботи по встановленню адекватності при внесенні змін та доповнень до діючого податкового законодавства та при прийнятті нового, а також систематизованість та взаємна узгодженість законодавчих новел, що привносяться з метою гармонізації. Реалізація механізму проведення податкової гармонізації полягає у здійсненні ряду заходів, які можна згрупувати у чотири етапи. Перший - це проведення ретельного аналізу положень директив Європейських Співтовариств, що регулюють питання оподаткування всередині ЄС, на предмет відмінностей у правовому регулюванні суб'єктів та об'єктів оподаткування, визначення бази оподаткування, порядку обчислення та сплати податків, і потім відображення відмінностей у таблиці розбіжностей в податкових законодавствах України та ЄС. Другим етапом є встановлення пріоритетності усунення розбіжностей – визначення розбіжностей, що виступають головними перешкодами на шляху гармонізації, та способів їх усунення. Цей етап найскладніший, оскільки він на практиці означатиме не тільки пошук у національному податковому праві інструментів інкорпорації вимог директив ЄС, але й проведення реформування в певних сферах оподаткування. На третьому етапі потрібно визначити, до яких нормативно-правових актів законодавства України буде вимагатися внесення змін та доповнень з метою інкорпорації положень директив ЄС. Нарешті, четвертий етап полягатиме у проведенні юридико-технічної, нормопроектувальної роботи, тобто у створенні проектів актів законодавства, в яких втілені результати податкової гармонізації. Отже, механізм проведення податкової гармонізації містить порівняльно-правовий, законотворчий та юридико-технічний аспекти.

Висновки. Оскільки межі даної доповіді дозволяють зупинитися лише на основних характеристиках механізму податкової гармонізації, огляд його повною мірою можливий тільки за умови розкриття всього обсягу податкової гармонізації. Встановлення обсягу податкової гармонізації починається з аналізу положень директив ЄС, якими гармонізовані питання оподаткування всередині ЄС. Місце податкової гармонізації в процесі адаптації законодавства України до законодавства ЄС визначається значенням податків як інструментів впливу на створення між Україною та державами-учасницями Європейських Співтовариств режиму вільної торгівлі. Проведення податкової гармонізації є особливо актуальним останнім часом, оскільки її результати вже могли б бути враховані в положеннях нового Податкового Кодексу України.

¹ Про ратифікацію Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами: Закон України від 10 листопада 1994 року № 237/94-ВР// Відомості Верховної Ради. – 1994. - № 46. - Ст. 415.

² Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу: Указ Президента України від 11 червня 1998 року № 615/98 // Офіційний вісник України. – 1998. - № 24. - Ст. 870.

³ Про Концепцію адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Постанова КМУ від 16 серпня 1999 р. № 1496 // Офіційний вісник України. – 1999. - № 33. Ст. 1735.

Ю. Навроцька,
*студентка III курсу юридичного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка*

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ЗАХИСТУ ПРАВ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ

Як один із видів суспільних відносин, податкові відносини пов'язані із зміною форми власності, з передачею частини їх в користь держави або з перерозподілом самої державної власності, а тому вимагають чіткої правової регламентації, дальшого вдосконалення і зміцнення гарантій прав платників податків. Правові відносини з приводу утримання податків виникають між органами стягнення і платниками податків. В цих відносинах в силу різних причин іноді порушуються права останніх. Аналіз матеріалів практики показує, що основними недоліками, які породжують порушення податкового законодавства, є помилки в обрахуванні податків, неправильне їх утримання через низьку кваліфікацію бухгалтерських працівників, несвоєчасне доведення фінансовими органами до підприємств і організацій інструктивних вказівок Міністерства фінансів України та Державної податкової адміністрації України про зміни в законодавстві, а також слабка організація контролю за роботою бухгалтерського апарату по нарахуванню податків з боку окремих фінансових органів, зокрема, органів податкової адміністрації. Отже, на лице порушення прав платників податків в податкових правовідносинах.

Реалізація прав платників податків немислима без їх належної юридичної охорони і захисту.

Захист суб'єктивних прав платників податків слід розглядати як застосування уповноваженими на те юрисдикційними органами спеціальних правових заходів, які б забезпечували платникам податків реальну можливість здійснення їх суб'єктивних прав.

Право на захист свого права означає право платника податку звернутися до компетентного державного органу за примусовим захистом порушеного права. Даному праву кореспондує обов'язок компетентного органу або посадової особи прийняти заяву платника податку, розглянути її і винести відповідне рішення. Тут немає безумовного обов'язку компетентного органу задовольнити правові вимоги платника податку, так як не виключається необґрунтованість таких вимог, але є безумовний обов'язок розглянути заяву і прийняти відповідно до закону рішення.

Слід відзначити, що поруч із судовою формою захисту прав платників податків існує більш зручний адміністративний порядок захисту, що видається оперативнішим та результативнішим в умовах діяльності господарюючих суб'єктів.

Законом України від 21.12.2000 р. № 2181-III «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами» (далі - Закон) на законодавчому рівні врегульовано оскарження в адміністративному порядку рішень органів державної податкової служби. Механізм реалізації норм зазначеного Закону щодо оскарження рішень податкових органів передбачено Положенням про порядок подання та розгляду скарг платників податків органами державної податкової служби, затвердженим наказом ДПА України від 02.03.2001 р. № 82 (далі - Положення).

Відповідно до цих нормативно-правових актів кожна особа має право оскаржити рішення органів державної податкової служби, якщо вони обмежують її права, установлені законами України, в адміністративному або в судовому порядку.